

**Soortgericht onderzoek
Hoofdstraat 158A
te Driebergen**

Opdrachtgever
[REDACTED]
te Poeldijk

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
e-mail info@aquaterranova.nl
www.aquaterranova.nl

**Soortgericht onderzoek
Hoofdstraat 158A
te Driebergen**

Opdrachtgever

te Poeldijk

Datum: 3 november 2023
Rapportnr: 22147/AQT307FF/TJJ
Status: Definitieve rapportage

COLOFON

Milieu consultancy
Watermanagement
Ruimtelijke ordening

Titel : **Soortgericht onderzoek Hoofdstraat 158A
te Driebergen**

Opdrachtgever :
Contactpersoon :

Aqua-Terra Nova BV

Zuidweg 79
2671 MP Naaldwijk
telefoon 0174 – 625246
e-mail info@aquaterranova.nl
www.aquaterranova.nl

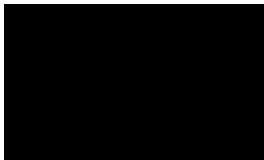
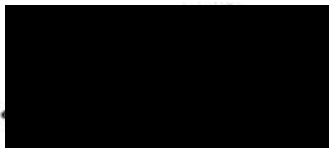

Projectteam

Projectmanager :
Contactpersoon :
Auteur :
Projectleider veldwerk :
Kwaliteitsborger :

Projectnummer : **22147**

Aqua-Terra Nova BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van groene adviesbureaus.

Datum vrijgave	Status	Goedkeuring auteur	Goedkeuring kwaliteitsborger
3 november 2023	Definitief		

© 2023 Aqua-Terra Nova B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doelstelling.....	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Verantwoording.....	5
2	PLANGEBIED EN BEOOGDE WERKZAAMHEDEN	7
2.1	Ligging plangebied en bestaande situatie.....	7
2.2	Beoogde situatie en werkzaamheden	8
3	WERKWIJZE	9
3.1	Inleiding.....	9
3.2	Projectbeschrijving	9
3.3	Wettelijk kader Wet natuurbescherming	9
3.4	Methode en periodisering	9
3.4.1	Vleermuisonderzoek	9
3.5	Effectbeoordeling en toetsing	10
4	RESULTATEN EN INTERPRETATIE	12
4.1	Vleermuizen	12
4.1.1	Zomerverblijfplaatsen	12
4.1.2	Kraamverblijfplaatsen	13
4.1.3	Paarverblijfplaatsen	13
4.1.4	Winterverblijfplaatsen	14
4.2	Overige waarnemingen	14
5	FUNCTIONALITEIT PLANGEBIED EN EFFECTBEPALING	15
5.1	Functionaliteit plangebied en omgeving	15
5.2	Effectbepaling	15
5.3	Vervolgstappen	15
6	REFERENTIES	17
BIJLAGE 1	ALLE WAARNEMINGEN	18

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In opdracht van [REDACTED] heeft Aqua-Terra Nova bv voor de geplande renovatiewerkzaamheden in het plangebied Hoofdstraat 158A te Driebergen soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van en de functie van het plangebied voor vleermuizen.

Uit het uitgevoerde oriënterende onderzoek, welke is uitgevoerd door Aqua-Terra Nova bv (kenmerk: 22147/AQT304aFF/SB d.d. 17 november 2022), is gebleken dat de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen niet uitgesloten kon worden en aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is. Onderstaand onderzoek is uitgevoerd om de aan- dan wel afwezigheid van (essentiële) leefgebieden, vaste rust-, verblijf- en voortplantingsplaatsen van vleermuizen aan te tonen.

1.2 Doelstelling

Het ecologisch onderzoek heeft als doel om vast te stellen:

1. Of er vaste verblijfplaatsen of (essentieel) leefgebied van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn;
2. Wat de functionaliteit van het plangebied is voor vleermuizen;
3. Welke effecten het project heeft op de functionele leefomgeving van vleermuizen;
4. Welk effect het project heeft op de functionele leefomgeving van overige aanwezige beschermde soorten.

Vervolgens wordt aangegeven of mogelijke negatieve effecten van het project te vermijden, mitigeren, en/of te compenseren zijn en welke vervolgpcedure benodigd is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding worden de aanleiding en de doelstelling van het onderzoek beschreven. Hierna volgt hoofdstuk 2 met de werkwijze en hoofdstuk 3 een beschrijving van de projectlocatie en voorgenomen werkzaamheden. In hoofdstuk 4 komen de resultaten van de inventarisatie aan de orde. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 de functionaliteit en de effecten van de voorgenomen werkzaamheden bepaald en conclusies getrokken met de eventueel benodigde vervolgstappen. Hierna volgen de bronvermeldingen en de bijlagen met o.a. inventarisatiegegevens.

1.4 Verantwoording

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie over de afwezigheid van soorten niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt onze onderzoekskwaliteit gewaarborgd.

De uitvoerend ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken¹ genoemde voorwaarde en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige. Deze voorwaarden zijn hierna vermeld.

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij/zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. De ervaring en kennis moeten zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij een werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaand organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

Aqua-Terra Nova B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) – Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging' en maakt gebruik van hun gedragscode¹ en soortinventarisatieprotocollen. Ook wordt er gewerkt naar kennisdocumenten (soorten, natuurbescherming) van BIJ12^{2,3}.

Aqua-Terra Nova B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

2 PLANGEBIED EN BEOOGDE WERKZAAMHEDEN

2.1 Ligging plangebied en bestaande situatie

Het plangebied is gelegen aan Hoofdstraat 158A te Driebergen, in de gemeente Utrechtse Heuvelrug in de provincie Utrecht. Het plangebied betreft een oud bankgebouw gelegen in een stedelijke omgeving. Zie figuur 3.1 voor de ligging en begrenzing van het plangebied.

Figuur 3.1. Ligging en begrenzing van het plangebied Hoofdstraat 158A te Driebergen (rood kader).

Het plangebied is ten zuidwesten omringd door een binnentuin die toebehoort aan een naastgelegen complex met ouderenwoningen. Ten noordoosten loopt een tweebaansweg met aan de overkant een kerk en winkelpanden. De directe omgeving rondom het plangebied bestaat uit een stedelijke omgeving met bebouwing die bestaat uit woningen en winkelpanden. Op een paar tientallen meter ten noordwesten ligt Buitenplaats Sparrendaal en Park de Wildbaan. Op een kleine honderd meter afstand ten zuidwesten zijn enkele watergangen in de woonwijken, bijvoorbeeld aan de Schippersdreef. Driebergen-Rijssenburg is als geheel omringd door groengebieden.

Het plangebied betreft een oud bankgebouw met daaromheen volledige bestrating. Alleen aan de achterzijde van het gebouw ligt er in plaats van bestrating een baan van wit grind met een breedte van ongeveer een meter vanaf de gevel. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 525 m². Het gebouw heeft een gevel die bestaat uit bakstenen. Er zijn alleen onderaan de gevel wat openingen (aantal cm vanaf de grond) die zijn voorzien van roostertjes zodat er geen dieren in kunnen. Aan de gevel zijn rondom het gebouw overhangende metalen platen en lijsten bevestigd. Deze steken zo'n 10 cm uit vanaf de gevel, en zijn ruim een halve meter hoog. Hierachter zitten bij de ramen zonweringen gemonteerd. Het gebouw heeft platte daken. De daken zijn overhangend; ongeveer 25 cm. Op dit moment staat het oude bankgebouw leeg. Aan de gevels aan de voorzijde en zijkanten zijn driehoekvormige lampen gemonteerd op zo'n 3 meter hoogte, met een naar beneden gericht armatuur. Er is geen water aanwezig binnen of rondom het plangebied. Wel is het plangebied omringd door de binnentuin van een complex met ouderen woningen. Deze binnentuin bevat gevarieerde beplanting, variërend van kruidige en bloeiende beplanting, tot heggen, struiken, kleinere sierbomen en grotere bomen (>10m). De hogere bomen staan tegen de grens van het plangebied aan. Zie voor een impressie van het plangebied figuur 3.2.

Figuur 3.2. Impressie van het plangebied. Foto linksboven: zijgevel van het gebouw. Plangebied is omringd door hekwerk, begroeid met Hedera (klimop). Foto rechtsboven: Voorkant van het gebouw. Hierop is ook de driehoekige armatuur van de verlichting aan de gevel te zien. Direct daarboven metalen uitstekende platen bevestigd aan frames. Foto linksonder: gevel aan achterzijde van onder bekeken. En zijn kieren zichtbaar tussen zowel de metalen platen structuur en de overhangende dak boeidelen. Foto rechtsonder: zijaanzicht op de achterkant van het gebouw, gezien vanuit het oosten. De begroeiing op de foto is allemaal onderdeel van de binnentuin van het complex met ouderenwoningen. Tussen deze beplanting en het gebouw ligt een strook grind.

2.2 Beoogde situatie en werkzaamheden

De activiteitenomschrijving is opgesteld aan de hand van plattegronden, ontwerptekeningen en de mondeling en schriftelijk door de opdrachtgever verstrekte informatie.

Het pand wordt gerenoveerd, zodat er woningen in kunnen worden gerealiseerd. Op beide dakdelen zal een verdieping worden geplaatst. De bestrating rondom het gebouw zal in gebruik worden genomen als parkeerplaatsen voor de bewoners. Er bevindt zich geen groen binnen de begrenzing van het plangebied. Er wordt geen groen geplaatst en er worden geen watergangen gegraven.

Zie bijlage 1 voor de tekeningen van de beoogde situatie van het plangebied.

Deze activiteiten vormen de basis van de toetsing aan de Wet natuurbescherming.

3 WERKWIJZE

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de resultaten van de voorliggende rapportage tot stand zijn gekomen. Dit hoofdstuk dient tevens als onderbouwing van de conclusies. In het kort wordt weergegeven hoe de Wet natuurbescherming in het project wordt geborgd.

3.2 Projectbeschrijving

Het project wordt beschreven aan de hand van de door de opdrachtgever verstrekte informatie. Hiertoe worden de omvang en ligging van het plangebied beschreven in relatie tot groenstructuren in de omgeving, wordt de bestaande situatie geschetst en worden de beoogde activiteiten omschreven.

3.3 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming⁴ zijn beschermde soorten en gebieden aangewezen. Hierbij zijn beschermde soorten ingedeeld in drie regimes (respectievelijk art. 3.1, 3.5 en 3.10). Artikel 3.1-3.4 betreffen regels ter bescherming van vogels die vallen binnen het bereik van de Vogelrichtlijn, i.e. alle natuurlijk in het wild levende vogels in de Europese Unie. Artikel 3.5-3.9 betreffen regels ter bescherming van dier- en plantensoorten die strikt beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen. Artikel 3.10-3.11 betreffen regels ter bescherming van niet onder art. 3.5 vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten vermeld in de bijlage bij de wet.

Alle in de Wet natuurbescherming genoemde soorten zijn strikt beschermd. De bescherming van soorten is met name gericht op instandhouding van populaties en verblijfplaatsen van individuen. Hierbij wordt het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Handelingen in strijd met de verbodsbepalingen zijn per definitie verboden. Uitzonderingen voor overtreding van de verbodsbepalingen kunnen worden verleend middels vrijstellingen en ontheffingen. Tevens is de zorgplicht te allen tijde van kracht voor alle planten en dieren.

Aan de hand van de waarnemingen in het plangebied en geschikte kieren en spleten in de bebouwing in het plangebied, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van voortplantingsplaatsen, vaste rust- en/of verblijfplaatsen en (functionele) leefomgeving van vleermuizen noodzakelijk.

3.4 Methode en periodisering

3.4.1 Vleermuisonderzoek

Het aantal bezoeken, het tijdstip en de periode(n) voor het vleermuisonderzoek zijn gebaseerd op het Vleermuisprotocol 2021⁷ en de Kennisdocumenten voor vleermuizen^{2,3,5,8,9}. In het protocol en de Kennisdocumenten is de minimale inspanning omschreven om de aan- dan wel afwezigheid van beschermde soorten te onderzoeken.

De inventarisaties zijn uitgevoerd in de geschikte periode door vier (in het voorjaar) cq. twee in het najaar) ervaren ecologen/veldwerkers met batdetector. Een batdetector is een apparaat dat ultrasone geluiden, die een vleermuis maakt, omzet in voor de mens hoorbare tikkende geluiden. Er zijn twee typen batdetectors gebruikt. De gebruikte Pettersson D240x werkt analoog. De eveneens gebruikte Pettersson M500 USB Ultrasound Microphone werkt digitaal en is gekoppeld aan een smartphone. Met behulp van de app Bat Recorder worden de ultrasone geluiden zowel omgezet in voor de mens hoorbare geluiden als in een oscillogram/sonogram op het scherm zichtbaar gemaakt. Aan de hand van het ritme van het geluid en de frequentie waarop de vleermuis het beste wordt gehoord, de zogenaamde "piekfrequentie", kan in veel gevallen worden bepaald om welke vleermuissoort het gaat. Voor het determineren van soorten wordt gebruik gemaakt van het programma Batsound.

Omdat de activiteit van vleermuizen afhankelijk is van de weersomstandigheden en omdat vleermuizen regelmatig verhuizen tussen verschillende verblijfplaatsen binnen hun netwerk, is het noodzakelijk meerdere malen bij gunstige weersomstandigheden te inventariseren. Gunstige weersomstandigheden zijn avonden of nachten met een temperatuur van boven de 10°C, zonder harde wind of regen. In totaal zijn vijf bezoeken uitgevoerd; drie in het voorjaar, in de periode van 15 mei t/m 15 juli, en twee in het najaar, in de periode van 15 augustus t/m 30 september. In tabel 3.1 zijn de data en weersomstandigheden van elk veldbezoek weergegeven.

Tijdens de inventarisaties zijn waarnemingen (soort, tijdstip, locatie, gedrag etc.) en de weersomstandigheden genoteerd en zijn geluidsopnamen van vleermuizen gemaakt. De resultaten van de inventarisaties zijn weergegeven op kaarten. Aan de hand van de resultaten is de functionaliteit van het plangebied voor beschermde soorten beschreven en zo nodig met foto's of kaarten verduidelijkt.

Tabel 3.1 Data en weersomstandigheden uitgevoerde veldinventarisaties vleermuizen.

Datum	Tijd	Focus	Weer
17-05-2023	21:29-23:32 uur <i>Zon onder 21:32 uur</i>	Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	10°C, droog, 1/8 bewolkt, Bft 2 NO
07-06-2023	03:21-05:26 uur <i>Zon op 05:26 uur</i>	Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	10,9°C, droog, onbewolkt, Bft 2 NO
05-07-2023	22:01-00:05 uur <i>Zon onder 22:05 uur</i>	Extra bezoek laatvlieger	14,3°C, droog, 3/8 bewolkt, Bft 2 ZW
29-08-2023	23:00-01:00 uur <i>Zon onder 20:40 uur</i>	Paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	12°C, droog, onbewolkt, Bft 1 ZW
18-09-2023	20:53-22:53 uur <i>Zon onder 19:53 uur</i>	Paar- en winterverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied	17°C, droog, 3/8 bewolkt, Bft 4 ZW

Verantwoording uitvoering onderzoek

In het voorjaar zijn drie bezoeken uitgevoerd. Er is rekening gehouden met de aanwezigheid van de laatvlieger omdat deze voorkomt in de omgeving van Driebergen. Laatvliegers wisselen vaker van verblijfplaats waardoor een extra bezoek in het voorjaar noodzakelijk is geweest. Tussen het eerste en tweede bezoek zijn 21 dagen gelegen. Tussen het tweede en derde bezoek zijn 28 dagen gelegen. Hiermee wordt voldaan aan de onderzoeksinspanning geëist in het Vleermuisprotocol 2021 ten aanzien van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen.

De onderzoeken naar paar- en winterverblijfplaatsen zijn, volgens het Vleermuisprotocol 2021, in de periode van 15 augustus t/m 30 september uitgevoerd. Er zijn twee bezoeken van twee uur uitgevoerd welke minimaal één uur na zonsondergang zijn aangevangen. Tussen de bezoeken zijn 20 dagen gelegen, waarmee wordt voldaan aan de onderzoeksinspanning geëist in het Vleermuisprotocol 2021. Tijdens alle bezoeken zijn de weersomstandigheden goed geweest om vleermuisonderzoek uit te voeren.

Onderzoeksstrategie op locatie

Tijdens het voorjaarsonderzoek is voor in- of uitvliegers met vier ecologen/veldwerkers bij het pand aan de Hoofdstraat 158A gepost. Bij het posten voor in- en uitvliegers is er minstens één uur na zonsondergang of minstens één uur voor zonsopkomst bij het pand gepost. Bij de avondbezoeken is na het posten bij de woning gelet op overige activiteit van vleermuizen. De omgeving is te voet onderzocht om foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen in kaart te brengen. Bij het rondlopen in de omgeving is er steeds teruggekeerd naar het plangebied om de activiteit van vleermuizen in het plangebied te controleren.

Tijdens het najaarsonderzoek is door twee ecologen telkens tien tot twintig minuten gepost in het plangebied om baltende vleermuizen in kaart te brengen. Hierbij werd het gebied te voet onderzocht en werden ook rondes uitgevoerd in de omgeving van het plangebied om ook hier baltende vleermuizen in kaart te brengen. Dit is afwisselend uitgevoerd, zodat één ecooloog/veldwerker telkens de omgeving aan het verkennen was en één ecooloog/veldwerker in het plangebied aanwezig bleef.

3.5 Effectbeoordeling en toetsing

Voor de aanwezige beschermde soorten worden de effecten van de voorgenomen handelingen beoordeeld en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming en de zorgplicht¹.

De toetsing is gericht op aantasting en verstoring van individuen, hun voortplantingsplaatsen en overige vaste rust- en verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving. De toetsing is afhankelijk van de kwetsbare periode waarin handelingen een effect kunnen hebben. Vervolgens wordt beoordeeld of aantasting van individuen, verblijfplaatsen en hun functionele leefomgeving een effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de regionale of landelijke populatie.

Per soortgroep worden de handelingen getoetst aan de verbodsbepalingen en de zorgplicht. Per beschermingscategorie worden hierbij verschillende toetsingskaders gehanteerd (zie tabel 3.2).

Tabel 3.2. Toetsingskader per beschermingscategorie¹.

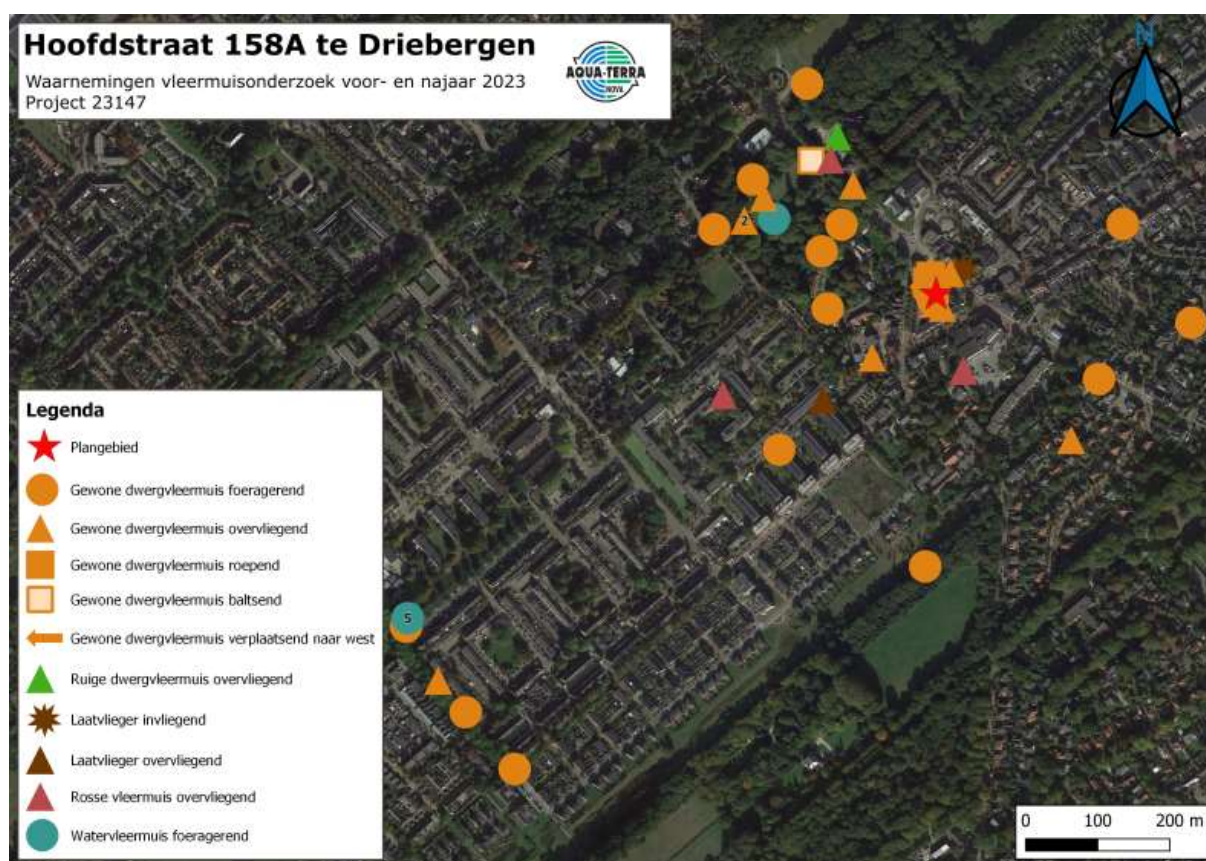
Categorie	Beschermingskader	Toetsingskader
Artikel 3.1-3.4 & Artikel 3.5-3.9 (Vogelrichtlijn & Habitatrichtlijn)	Strikt beschermd, altijd ontheffingsplicht	Effecten dienen te allen tijde voorkomen te worden. Indien effecten op beschermde soorten niet uitgesloten kunnen worden, dient de omvang van de mogelijke effecten inzichtelijk gemaakt te worden middels vervolgonderzoek.
Artikel 3.10-3.11 (Nationaal beschermde soorten)	Strikt beschermd, maar per provincie vrijstelling van ontheffingsplicht voor een aantal soorten	Voor handelingen in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geldt een vrijstelling voor overtreding van de verbodsbepalingen, mits de handelingen uitgevoerd worden conform een goedgekeurde gedragscode. Indien het niet mogelijk is om conform een gedragscode te werken, dan dient ontheffing aangevraagd te worden.
Artikel 1.11 (Alle planten en dieren)	Zorgplicht	In het kader van de zorgplicht dienen schadelijke effecten zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden voorkomen te worden, beperkt te worden of ongedaan gemaakt te worden.

4 RESULTATEN EN INTERPRETATIE

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van het vleermuisonderzoek nader toegelicht en er wordt aangegeven waar in het plangebied voortplantingsplaatsen, vaste rust- of verblijfplaatsen of (functionele) leefomgeving aanwezig zijn. Een overzicht van deze waarnemingen per onderzoeksperiode, voorjaar en najaar, zijn weergegeven in 4.2 en 4.3. Voor een overzicht van alle waarnemingen wordt verwezen naar de bijlagen.

4.1 Vleermuizen

Tijdens het onderzoek zijn de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de watervleermuis in en in de omgeving van het plangebied waargenomen. Andere vleermuissoorten zijn binnen het plangebied niet waargenomen. In figuur 4.1 is een overzicht van de waarnemingen weergegeven. Te zien is onder andere dat er door diverse vleermuissoorten gevoerd wordt in de wijken en parken nabij het plangebied. De watergang aan de Schippersdreef, buiten het plangebied werd door vijf watervleermuizen gebruikt om naar voedsel te zoeken in de vorm van insecten die boven het water leven. Ook in Park de Wildbaan is een foeragerende watervleermuis gezien. De watergang en het park kunnen daarmee aangemerkt worden als beschermd essentieel foerageergebied voor deze soort. De werkzaamheden treffen deze watergangen echter niet. Tegenover het plangebied is een invliegende laatvlieger gezien, zie paragraaf 4.1.1.

Figuur 4.1. Alle tijdens het onderzoek gedane waarnemingen.

4.1.1 Zomerverblijfplaatsen

Tijdens het voorjaar betrekken vleermuizen een zomerverblijfplaats. Zomerverblijfplaatsen zijn doorgaans van april tot half augustus in gebruik door solitaire mannetjes of kleine groepjes mannetjes. Bij een ochtendbezoek wordt er gelet op het zwermen/aantikken van vleermuizen voordat deze hun verblijfplaats in gaan. Bij een avondbezoek wordt gelet op het uitvliegen van vleermuizen uit hun verblijfplaats.

In en rond het plangebied zijn tijdens het onderzoek foeragerende en overvliegende gewone en ruige dwergvleermuizen en rosse vleermuizen waargenomen, zie figuur 4.2. Tegenover het plangebied is bij de Grote Kerk aan de Hoofdstraat een invliegende laatvlieger gezien. De kerk

bevat beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen voor deze soort. Dit gebeurde echter buiten de scope van de werkzaamheden.

Er zijn tijdens het voorjaarsonderzoek geen uitvliegende óf invliegende vleermuizen waargenomen binnen het plangebied. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats van vleermuizen binnen het plangebied is uitgesloten.

Figuur 4.2 Waarnemingen tijdens het voorjaarsonderzoek.

4.1.2 Kraamverblijfplaatsen

In het voorjaar en de zomer bezetten vleermuisvrouwtjes hun kraamverblijfplaats. De vrouwtjes maken in de kraamperiode gebruik van een netwerk aan kraamverblijfplaatsen. Ze keren jaarlijks terug naar hetzelfde gebied. Binnen dit netwerk kunnen ze regelmatig van verblijfplaats wisselen. Zeer geschikte verblijfplaatsen zijn de hele kraamperiode in gebruik.

Er zijn tijdens het voorjaarsonderzoek geen uitvliegende óf invliegende vleermuizen waargenomen, zie figuur 4.2. De aanwezigheid van een kraamverblijfplaats van vleermuizen binnen het plangebied is uitgesloten.

4.1.3 Paarverblijfplaatsen

Mannelijke gewone dwergvleermuizen vliegen in het najaar baltsend (roepend) rond in een territorium om vrouwelijke vleermuizen te lokken en aan andere geslachtsrijpe mannen hun territorium duidelijk te maken of beter kenbaar te maken. Paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis bevinden zich doorgaans in een netwerk rondom kraamverblijfplaatsen. Als ze een vrouw gelokt hebben, vindt paring plaats in de paarverblijfplaats van de man. De gewone dwergvleermuis heeft een sterke voorkeur voor paarverblijfplaatsen in gebouwen, maar wordt een enkele keer in een boom aangetroffen. Ruige dwergvleermuizen baltsen vaker dan de gewone dwergvleermuis direct vanuit hun verblijfplaats. De verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis bevinden zich in zowel bebouwing als bomen. Mannetjes betrekken in de periode augustus t/m eind september een paarterritorium.

Buiten het plangebied zijn enkele waarnemingen van baltsende en roepende gewone dwergvleermuizen gedaan. Er zijn geen paarverblijfplaatsen in de bebouwing in het plangebied aangetroffen, zie figuur 4.3.

Figuur 4.3 Waarnemingen baltsende vleermuizen.

4.1.4 *Winterverblijfplaatsen*

Winterverblijfplaatsen worden als rustplek (winterslaapplek) gebruikt van september tot en met april. Winterverblijfplaatsen bevinden zich in de regel op vorstvrije plaatsen. Watervleermuizen prefereren plekken als grotten, bunkers en kelders, met een constante temperatuur en vochtigheidsgraad als hun winterverblijfplaats. Voor de gewone dwergvleermuis kan er doorgaans vanuit gegaan worden dat een zomer- of paarverblijfplaats ook als winterverblijfplaats gebruikt wordt, indien deze vorstvrij is. Er zijn geen zomer- of paarverblijfplaatsen aangetroffen en het voorkomen van winterverblijfplaatsen is uitgesloten.

Vanaf augustus zwermen gewone dwergvleermuizen bij winterverblijven om deze te inspecteren op geschiktheid voor grote groepen (20 - 120 dieren). Dit wordt ook wel een massawinterverblijfplaats genoemd. Doorgaans bevinden massawinterverblijfplaatsen zich in grote hoge gebouwen met een hoge thermische massa, als ziekenhuizen, torenflats of bejaardentehuizen⁶. Gezien de afwezigheid van waarnemingen van grote groepen zwermende vleermuizen en de kenmerken van het pand kan het voorkomen van massawinterverblijfplaatsen uitgesloten worden.

4.2 **Overige waarnemingen**

Er zijn geen overige beschermde soorten aangetroffen tijdens de onderzoeksrondes.

5 FUNCTIONALITEIT PLANGEBIED EN EFFECTBEPALING

In dit hoofdstuk worden de functionaliteit van het plangebied voor flora en fauna en de effecten van de voorgenomen werkzaamheden hierop uiteengezet. Ook wordt beschreven wat de wettelijke consequenties zijn die voortvloeien uit de aanwezigheid van vleermuizen, zoals beschreven in hoofdstuk 4.

5.1 Functionaliteit plangebied en omgeving

Op basis van het onderzoek kan het volgende geconcludeerd worden:

- In het plangebied zijn geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig;
- De watergang aan de Schippersdreef ten zuidwesten van het plangebied wordt gebruikt door watervleermuis als foerageergebied. Voor deze soort is dit essentieel foerageergebied;
- Park de Wildbaan ten noordwesten van het plangebied wordt gebruikt door watervleermuis als foerageergebied. Voor deze soort is dit essentieel foerageergebied;
- Het groen in de tuinen en parken rondom het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied door gewone dwergvleermuizen. Voor deze soorten is dit essentieel foerageergebied;
- De Grote Kerk aan de Hoofdstraat, direct tegenover het plangebied, bevat vaste rust- en verblijfplaatsen voor laatvliegers. Voor deze soort is dit essentieel leefgebied;
- Het plangebied wordt mogelijk gebruikt door zoogdiersoorten als egel en vos, en amfibieënsoorten als gewone pad.

5.2 Effectbepaling

Geen van de bovengenoemde essentiële leefgebieden wordt aangetast door de werkzaamheden. De werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen en foeragegebieden.

5.3 Vervolgstappen

Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond strikt beschermd, conform artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming en de Europese Habitatrichtlijn. De functionele leefomgeving van vleermuizen is echter ook beschermd. Op basis van het soortgericht onderzoek naar vleermuizen kan gesteld worden dat het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming niet noodzakelijk is, mits voldaan wordt aan de volgende punten:

Gebaseerd op de effectbepaling

- Wanneer in de actieve periode van vleermuizen wordt gewerkt, welke grofweg duurt van maart t/m oktober, dient rekening gehouden te worden met activiteit van vleermuizen om het gebied. Het wordt aanbevolen om alle werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uit te voeren en kunstmatige verlichting tussen deze tijden te voorkomen. Wanneer toch tussen zonsondergang en zonsopkomst gewerkt wordt, dient uitstraling naar omliggende watergangen of groen te allen tijde voorkomen te worden, om zo overvliegende en foeragerende vleermuizen niet te verstoren;
- In het kader van de zorgplicht moeten alle dieren, waaronder de licht beschermde soorten (die vrijstelling van ontheffing genieten) en de niet beschermde soorten, voldoende ruimte krijgen om te vluchten of om zich te verplaatsen tijdens de werkzaamheden.
- Om de natuur de kans te geven geldt het advies om natuurinclusief te bouwen. De plaatselijke biodiversiteit kan vergroot worden door het inbouwen van voorzieningen voor de vleermuissoorten waarvan middels dit onderzoek geconcludeerd kan worden dat ze gebruik maken van de directe omgeving van het plangebied. Het toevoegen van etages op de bestaande bouw kan kansen bieden om verblijfplaatsen in te bouwen voor gebouwbewonende soorten als de gewone en ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. Deze soorten maken gebruik van een netwerk aan functionele verblijfplaatsen en hebben baat bij extra verworven verblijfplaatsen. Op www.bouwnatuurinclusief.nl is specifiek advies in te winnen over dit onderwerp. Op www.unitura.nl vindt men veel praktische oplossingen, nestkasten en andere voorzieningen.

N.B. Hoewel er tijdens de uitvoering van het onderzoek met de grootst mogelijke aandacht en zorg is onderzocht op verblijfplaatsen en essentiële leefgebieden van beschermde soorten, is desondanks niet volledig uit te sluiten dat er verblijfplaatsen of essentieel leefgebied is gemist tijdens het onderzoek. Tevens kan het voorkomen dat tussen het uitvoeren van het onderzoek en de start van de geplande werkzaamheden, (beschermde) dieren zich vestigen in het plangebied en mogelijk negatieve effecten ondervinden van de werkzaamheden. Bij het aantreffen van beschermde soorten, zoals broedende vogels of vleermuizen, neem dan te allen tijde contact op met een ecologisch deskundige om vervolgstappen te bespreken om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

6 REFERENTIES

1. Netwerk Groene Bureaus, Zienswijze op Ontwerp goedkeuringsbesluit gedragscode soortenbescherming voor woningbouwcorporaties, 2021.
2. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis-1.0.
3. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis-1.0.
4. Ministerie van Economische zaken. Wet natuurbescherming, 2016.
5. Limpens, H., Twisk, P. & Veenbaas, G. *Met vleermuizen overweg*. (2004).
6. Jansen E, Korsten E, Schillemans M, Boonman M, Waardenburg B. *A Method for Actively Surveying Mass Hibernation Sites of the Common Pipistrelle (Pipistrellus Pipistrellus) in the Urban Environment.*; 2022. <https://www.researchgate.net/publication/365838981>
7. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging. *Vleermuisprotocol 2017*. (2017).
8. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument Watervleermuis*. (2017).
9. BIJ12 | werkt voor Provincies. *Kennisdocument Rosse vleermuis*. (2017).

BIJLAGE 1 ALLE WAARNEMINGEN

